

Висновки і перспективи. Книжкова обкладинка займає вагомe місце у прикладній графіці Ніла Хасевича. У ній, як і в інших творчих царинах, художник поєднав традиційні риси з модерними тенденціями. Саме останні окреслюють стиль оформлення книги Сергія Кушніренка, акцентуючи характеристики публікованих творів молодого перспективного поета, якому, на жаль, через низку причин не вдалося повнію мірою зреалізувати потужний власний потенціал. Книжкові обкладинки Ніла Хасевича мають високий мистецький рівень та впізнаваний індивідуальний почерк, збагачуючи таким чином наше уявлення про українську книжкову графіку 1930-х років.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буквар. Перша книжечка для вселюдських шкіл [Ілюстрації]. – Львів: Накладом державного видавництва шкільних книжок, 1933 (з приватної колекції М. Бендюка).
2. Ватра (видання «Молодої громади», Найвищого учнівського Органу Української Гімназії в Рівному) [Ілюстрації]. – Рівне, 1935. – Закр. фонд науково-довідкової бібл. – ДАРО.– Інв. № 390.
3. Волинський календар «Рільник» на 1939 рік (накладом воевідського товариства організацій і гуртків рільничих в Луцьку) [Ілюстрація]. – Луцьк, 1938. – Закр. фонд науково-довідкової бібл. – ДАРО. – Інв. № 413.
4. ВУО – маршалові Й. Пілсудському [Ілюстрація]. – Луцьк : Волинське Українське Об'єднання. – 1936. – 143 с. – Закр. фонд науково-довідкової бібл. – ДАРО.– Інв. № 228.
5. Графіка в бункрах УПА. Альбом дереворитів виконаних в Україні в роках 1947-1950 мистця українського підпілля Ніла Хасевича – «Бей-Зота» та його учнів [Текст, ілюстрації] / [вступ. сл. : П. Мегик, Л. Шанковський, В. Проккоп]. – Філадельфія : Вид-во «Пролог», 1952. – 212 с.
6. Гуцуляк, М. Про близьке здалека. Рівненська українська гімназія 1923 – 1939 рр. : 3 додатком колишньої учениці Галини Книш-Боа [Текст] / М. Гуцуляк. – Ванкувер, 1994. – 300 с.
7. Загублений талант. Сергій Кушніренко : біографічний нарис, твори, документи / упорядкув., переднє слово, біографічний нарис, прим. Надії Миронець. – Дрогобич: Коло, 2013. – 258 с. : іл.
8. Лагутенко О. GRAFHІEN ГРАФІКИ. Нариси з історії української графіки ХХ століття [Текст] / О. Лагутенко. – К.: Грані-Т, 2007. – 168 с.
9. Лешнер, Т. Книжковий знак Ніла Хасевича [Текст] // Ex libris Ніла Хасевича. – Луцьк: Волинський краєзнавчий музей, 1992. – 32 с. – (Препринт / Варшава, 1939.)
10. Мистецький гурток «Спокій» – 5 літ праці: каталог ювілейної виставки [Текст, ілюстрації] / [авт.-упоряд. П. Мегик] – Варшава, 1932. – 64 с.
11. Павло Ковжун: Творча спадщина художника: Матеріали, бібліографічний довідник [Текст] / упоряд.: І. Мельник, Р. Яців. – Львів : Львівська Національна Академія Мистецтв, 2010. – 253 с., іл.
12. Полтава П. Хто такі бандерівці і за що вони борються [Ілюстрація]. Київ – Львів: Видання організації Українських Націоналістів – 1950. РОКМ. Кн. 21770/III д. 12277.
13. Шлях. Релігійно-громадський часопис для народу [Ілюстрація]. Луцьк, 1937. – ДАВО.– Інв. № 28. – Ш. 70.
14. Gronska M. Nowoczesny drzeworyt polski (do 1945 roku) [Текст] / Maria Gronska. – Wrocław, Warszawa, Krakow, Gdansk : Zaklad narodowy imiennia Ossolinskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1971. – 512 s., il.

УДК 75.056

Іванна ПОГОНЕЦЬ,

асистент кафедри образотворчого мистецтва та методики його викладання Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту імені Т. Шевченка, м. Кременець, Україна

З ІСТОРІЇ ІЛЮСТРУВАННЯ ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКІВ В УКРАЇНІ

Погонець. І. В. З історії ілюстрування шкільних підручників в Україні. У статті розглядаються теоретичні надбання дослідників щодо ілюстрування шкільної навчальної літератури в контексті історико-педагогічних процесів, які відбувалися в Україні, з метою узагальнення існуючого наукового доробку із зазначеної проблеми.

Ключові слова: книга, оформлення, педагогічні процеси, шкільний підручник, ілюстративний матеріал.

Погонець І. В. С истории иллюстрирования школьных учебников в Украине. В статье рассматриваются теоретические разработки ученых по иллюстрированию школьной учебной литературы в контексте историко-педагогических процессов, которые происходили в Украине с целью обобщения существующих научных исследований по данной проблеме.

Ключевые слова: книга, оформление, педагогические процессы, школьный учебник, иллюстративный материал.

Pogonec I. V. History of illustration of school textbooks in Ukraine.

Background. In recent years, there has been an increasing interest in theoretical developments of scholars concerning illustration of school textbooks in the context of historical and pedagogical processes.

Objectives. The objectives of this study are to determine the aims at summarizing current scientific achievements of the given problem

Methods. So far this method was been applied to.

Results. The results of the research support the idea that the study of historical and pedagogical aspects illustrating textbooks shows that this process involves creative search to solve this problem in numerous scientific studies.

Conclusions. The present results are significant in illustration in its development process - from manuscript to the modern textbook and still needs rethink many didactic, methodological and artistic aspects, nevertheless became artistic heritage of Ukrainian people on the pages of the best samples of national literature.

Keywords: book, book design, pedagogical processes, school textbook, illustrative material.

© Погонець. І. В., 2014

Постановка проблеми. Реалізація завдань нової освітньої парадигми, що полягає в особистісно орієнтованому та компетентнісному підходах до організації навчального процесу, націлених на розвиток і саморозвиток учнів відповідно до їхніх потреб, можливостей і уподобань, зумовлює модернізацію засобів навчання, серед яких важливе місце посідає шкільний підручник.

На сучасному етапі розвитку освіти прослідковується значне розширення проблематики досліджень теорії шкільного підручника, що передбачає перегляд і творче переосмислення історико-педагогічних процесів, які відбувалися в Україні, з метою використання наукових здобутків як міцного підґрунтя для створення високоякісних підручників, які б відповідали вимогам часу.

З огляду на те, що зараз відбувається значне розширення фонду навчальної літератури для загальноосвітньої школи, укладається та видається чимало нових альтернативних видань та удосконалюється якість чинних підручників, – проблема їх ілюстрування набуває особливого значення.

Таким чином, актуальність дослідження зумовлюється як науковим інтересом до еволюції ілюстративного матеріалу в навчальних книгах, так і можливістю використання досвіду науковців, педагогів, укладачів навчальних видань, ілюстраторів, видавців та інших учасників книговидавництва у розробці нових психолого-педагогічних підходів до використання ілюстрацій у підручниках, вдосконалення їх художнього рівня, а також технічного виконання за допомогою сучасних технологій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Аналіз історико-педагогічної літератури свідчить про те, що проблема ілюстрування шкільної навчальної літератури неодноразово була предметом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема значення ілюстративного матеріалу у структурі шкільного підручника обґрунтовано у працях Я. Коменського, Т. Лубенця, С. Русової, К. Ушинського та ін.; особливості сприйняття ілюстрації школярами різного віку вивчали Б. Бутнік-Сіверський, Г. Гранік, Б. Карлаваріс; теоретичні підходи до аналізу й оцінювання ілюстративного матеріалу, а також його відбору і використання відповідно до певних видів тексту і типу підручника розробляли С. Васіч, А. Зільберштейн, Г. Проданович, В. Цетлін; функції та класифікації ілюстрацій обґрунтовано у працях А. Зільберштейна, Д. Зуєва, В. Пахомова, В. Ривчина та ін.; деякі проблеми ілюстрування та оформлення сучасних навчальних видань розглядалися у наукових дослідженнях А. Гірняка, Ю. Жидецького, Я. Кодлюк, Н. Хребтової. Дослідники української книжкової справи і друкарства Я. Запаско, Я. Ісаєвич, Г. Логвин, І. Огієнко, В. Фрис вивчали особливості художнього оформлення та ілюстрування рукописів і стародруків.

Окремі аспекти поставленої проблеми відображено у дисертаційних роботах І. Бая («Педагогічні засади укладання та ілюстрування українських підручників Галичини (друга половина XIX – початок XX століття)», 2005 р.), Я. Кодлюк («Теорія і

практика підручникотворення у галузі початкової освіти України (1960–2000рр.)», 2005 р.), І. Нілової («Художні компоненти структури навчальної книги, як засіб розвитку пізнавального інтересу молодших школярів», 1997 р.), А. Попкова («Дидактичні основи ілюстрування підручників середньої загальноосвітньої політехнічної школи», 1959 р.).

Проте цілісно проблема відбору та використання ілюстративного матеріалу у шкільних підручниках в історико-педагогічній ретроспективі майже не вивчалася; відсутнє спеціальне теоретичне обґрунтування психолого-педагогічних вимог до ілюстрування навчальної літератури для загальноосвітніх навчальних закладів.

Мета статті – узагальнити науковий доробок з проблеми ілюстрування навчальної книги в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. У науковій літературі ілюстративним матеріалом називають комплекс зображень і елементів, які сприяють більш глибокому засвоєнню у підручнику інформації, підвищують інтерес до навчальної книги і, відповідно, до процесу навчання, а також впливають на формування світогляду школяра, збагачення його чуттєвого досвіду, естетичне виховання (Д. Зуєв, Я. Кодлюк) [10; 11].

Огляд історико-педагогічної та книгознавчої літератури свідчить про те, що підручкова ілюстрація у процесі свого розвитку зазнала значних змін у зв'язку з перемінами тенденцій в галузі освіти, становленні нових художніх напрямів і стилів в мистецтві, що відбувалися у контексті історичних і педагогічних процесів в Україні та світі. Все це сприяло теоретичному осмисленню завдань і можливостей ілюстративного матеріалу у структурі навчальної книги.

З історичних наукових джерел відомо, що найдавніші предки сучасної книги – єгипетські папіруси – вже включали в себе елементи ілюстрування у вигляді контурних, іноді розфарбованих малюнків, безпосередньо пов'язаних з текстом. Такі книги мали форму звитків – довгих листів папірусу або пергаменту, згорнутих в трубку. Ілюстрували такі звитки і древні греки та римляни [7: 6].

На початку нашої ери в Європі з'явилися книги, схожі за формою на сучасні. Переписували, ілюстрували та оздоблювали їх вручну, в основному монахи в монастирях, тож переважна частина навчальної літератури використовувалася для пропаганди релігійних ідей. Роль зображень у таких книгах була великою, проте малюнки робилися примітивно, майстри часто повторювали один одного, використовували для ілюстрування книг картини художників (див. [15:3]). Та на початку середніх віків з'явилися перші спеціалісти книжкової справи, а також до цього періоду відносять і термін «ілюстратор» – людина, що виконувала малюнки в книзі [7: 6].

Найдавнішими навчальними книгами в Україні були рукописні релігійні книжки, здебільшого псалтирі та часовники. Елементи ж ілюстрування рукописів створювали ще в XI ст. у Древній Русі. Це були вишукані кольорові, прикрашені золотом зображення.

Дослідники книжкової справи в Україні А. Гусева, Я. Запаско, В. Фрис у своїх наукових працях доводять те, що ранній стиль в оформленні рукописів складався під безпосереднім впливом візантійської книжкової орнаменталізації. Для нього було характерне використання різноманітних орнаментальних прикрас та мініатюр, у яких переважно зображувалися сцени зі святого письма. Елементи оформлення та ілюстрування рукописів мали суто прикрашальний характер, а змістове наповнення сюжетних мініатюр-ілюстрацій було націлене на релігійне навчання і виховання учнів.

Виникнення в середині XV ст. книгодрукування відкрило широкі можливості для розвитку книжкової справи. Поступово змінювався і розширювався репертуар книг: вони набували різноманітного призначення, а попередній досвід їхнього оформлення та ілюстрування вже потребував удосконалення [9]. Проте основне місце в книзі став займати текст, а ілюстрації робились окремо і продовжували зберігати релігійний характер.

Аналізуючи дослідження учених, які займалися вивченням проблем української книжності (А. Гусева, Я. Запаско, В. Фриз та ін.), можна стверджувати, що книги XVI ст. вже мали чітко виражену структуру: титульний лист, посвяту, заголовок, допоміжний апарат. Очевидна також залежність книги від її змісту; характерне використання виключно ксилографії (гравюра на дереві). Виявлено провідну роль оформлення видань, визначено основні елементи ілюстрування: заставки, буквиці, кінцівки, орнаментальні та сюжетні планки та ін.; характерне використання конкретних кольорів (чорний, білий, червоний). Все це знайшло своє місце в розвитку так званого «стародрукованого» стилю, який спостерігається у виданнях Івана Федорова («Буквар» (1574) – перший друкований підручник в Україні) та його послідовників. Так, від видань Івана Федорова, українська книга кінця XVI – першої половини XVII ст. успадкувала декоративність, насиченість заставками, кінцівками та орнаментикою.

Вперше доцільність впровадження позатекстового компонента у структуру підручника обґрунтував у XVII ст. відомий чеський педагог Я. Коменський. Його книга «Видимий світ умалюнках», створена в 1658 р., стала своєрідним еталоном, взірцем реалізації принципу наочності в навчальних підручниках багатьох країн світу аж до початку XIX ст.

В основу змісту ілюстрування своєї книги Я. Коменський поклав ідею енциклопедичного навчання дітей і повідомлення їм знань про природу і суспільні відносини, необхідність наочності при вивченні дітьми «всього світу», та вимогу навчати малюків мов на основі вивчення реальних предметів та явищ [12: 198].

Велику увагу Я. Коменський приділяв зв'язку тексту книги з її малюнками. Він розміщував ілюстрації поряд із текстом, а під кожною з них давав підписи за допомогою цифр, встановлюючи зв'язок між зображеннями і відповідними частинами тексту. Також дослідник вважав доцільним розміщення у підручниках кольорових малюнків.

А. Попков, аналізуючи книгу Я. Коменського, вважає, що для її ілюстрацій характерні ті ж протиріччя, які були властивими всій педагогічній системі вченого: значна увага приділялася символічним малюнкам таких понять як «душа людини», «філософія», «релігія» та ін., які взагалі неможливо уявити в образній формі; на деяких малюнках порушені пропорційні співвідношення предметів і об'єктів, а також велике нагромодження зображень різних предметів в одній ілюстрації. Але все це не зменшує історичного значення цієї книги, вона мала неабиякий успіх у багатьох країнах світу [12: 39].

У XVII-XVIII ст. окремі висловлювання щодо ілюстративного матеріалу можна було спостерігати в передмовях до багатьох підручників, але наукові теоретичні розробки проблеми ілюстрування навчальної літератури все ще були відсутні.

У першій половині XIX ст. більшість шкільних підручників видавалося без ілюстрацій (у зв'язку із вербальним методом навчання у школах та проблемами розвитку поліграфічної справи). Така ситуація не могла не привернути увагу дослідників. У цей період з'являються теоретичні розробки ілюстрування шкільних підручників В. Белінського та Н. Добролюбова, де обґрунтовано вимоги до ілюстрацій: реалістичність малюнків, якісне художнє виконання ілюстрацій, взаємозв'язок їх з текстом, використання в підручниках кольорових ілюстрацій та якісний друк. Н. Добролюбов акцентував увагу на підборі зображень відповідно до вікових особливостей учнів та на значенні кольору у створенні ілюстрацій [12: 52].

Протягом 50–60-х років XIX ст. ілюстративний матеріал у навчальних виданнях практично відсутній; окремі малюнки, які використовувалися в підручниках, виконували в основному прикрашально-розважальну роль і не передбачали пізнавальної діяльності учнів. Найбільш типовими ілюстраціями залишалися орнаментальні рамки, декоративні заставки та кінцівки [1: 11]. Абсолютна більшість навчальних ілюстрацій у шкільних підручниках у цей період була досить низької якості. Характерними ознаками і надалі залишалися схематичність та шаблонність зображень, невиразність їхнього виконання. Художня ілюстрація в навчальній літературі все ще не розглядалась як повноцінна і органічна частина змісту.

60-ті роки XIX ст. стали переломним етапом в ілюструванні шкільних підручників. У цей період чимало дослідників та педагогів приділяли увагу проблемі наочності в навчанні. Великий внесок у розробку цієї проблеми зробив відомий вітчизняний педагог К. Ушинський, який реалізував власні погляди на навчання та роль наочності у знаменитих книгах «Дитячий світ» (1861) та «Рідне слово» (1864). У науковому дослідженні А. Попкова [12] зазначається, що для ілюстративного матеріалу даних книг характерний продуманий підбір ілюстрацій, націлений на розвиток мислення дітей, реалістичність зображень, їх зв'язок з текстом, різноманітність видів ілюстрацій та якісне технічне виконання малюнків. Також вчений детально розробив

систему методичних вказівок щодо використання вчителем ілюстрацій в навчальних книгах.

У підручниках послідовників К. Ушинського – В. Водовозова, Н. Бунакова, Д. Тихомирова, – ілюстративний матеріал теж займав важливе місце, але автори не завжди продумано підходили до використання різних видів ілюстрацій, оскільки в них було мало зображень, розроблених з навчальною метою.

Одним з яскравих явищ книжкової графіки початку ХХ ст. було створення художніх азбук, які складали самі педагоги для своїх дітей. Часто ці азбуки і букварі були наповнені цікавим і пізнавальним ілюстративним матеріалом. Малюнки і пояснювальні підписи сприяли засвоєнню знань і в той же час виконували розважальну функцію. Проте такі примірники виходили в обмеженій кількості і були доступні лише у вузьких колах.

Історія ілюстрування навчальних книг тісно пов'язана з історією їх створення. У перші десятиліття ХХ ст. проблема оформлення масових навчальних видань відобразилась у працях багатьох науковців, зокрема «Ілюстрація в дитячій книзі» П. Дульського, Е. Мексіна та «Принципи ілюстрування дитячої книги» Б. Бутнік-Сіверського, у яких автори розглядали значення ілюстрацій, зв'язок їх з текстом та характер малюнків залежно від віку дітей [12: 205].

Переломним етапом у розвитку проблеми ілюстрування шкільної навчальної літератури стало рішення ЦК ВКП(б) «Про підручники для початкової і середньої школи» (12 лютого 1933 р.) [14], у якому йшлося про припинення виготовлення «робочих книг», «розсипних підручників» і запровадження єдиних стабільних підручників; особлива увага приділялась ілюстративному матеріалу як невід'ємному елементу їх структури.

Однією з перших праць, спеціально присвячених проблемі ілюстрування навчальних книг, стала робота К. Кузьмінського «Ілюстрування навчальної книги» (1934), у якій велика увага приділяється використанню різних видів ілюстрацій, введенню у підручник портретів, діаграм і навіть карикатур. А в книгах з історії автор пропонував розміщувати не лише документальні ілюстрації, а й репродукції історичних картин відомих художників і малюнки, виконані художником під керівництвом історика.

Зі зміцненням поліграфічної бази в країні та покращенням якості паперу значно покращилось і технічне виконання ілюстрацій, збільшилась їх кількість у шкільних підручниках. Так у другій половині ХХ ст. проблеми ілюстрування книги розглядалися у дослідженнях багатьох науковців (А. Зільберштейн, Є. Перовський, О. Подобєдова, А. Чегодаєв та ін.). В цілому у ряді досліджень зроблено спробу встановити класифікацію різних видів ілюстрацій за характером їх зв'язку з текстом, способами відображення в них дійсності, функціями та ін. В роботах учених розкриваються дидактичні можливості різних видів ілюстрацій і подаються рекомендації авторам підручників щодо раціонального використання цих видів [12: 209]. Проте на якості навчальної літератури все ще відбивалася відсут-

ність комплексного теоретично обґрунтованого підходу до її ілюстрування.

У 1959 р. Верховною Радою УРСР було прийнято закон про зміцнення зв'язку школи з життям і про дальший розвиток системи народної освіти в Українській РСР [8], що зумовило створення нових підручників для загальноосвітньої школи. Особливо гостро постало питання про цілісність і стильову єдність усіх елементів оформлення книги. До створення підручників для загальноосвітньої школи запрошувалися кваліфіковані науково-педагогічні діячі, активізувалася дослідницька робота щодо психолого-педагогічного обґрунтування різних аспектів проблеми шкільного підручника, у тому числі і його ілюстрування. З'являються наукові дослідження як окремих аспектів ілюстрування навчальної літератури, так і комплексних підходів щодо укладання та оформлення підручників з окремих навчальних дисциплін (А. Попков, В. Ривчін та ін.).

У 1980-х роках вийшли у світ фундаментальні монографії, присвячені проблемам шкільного підручника (В. Бейлінсон, В. Безпалько, Д. Зуєв), у яких предметом дослідження стали його структура, види, функції, методи аналізу, ілюстрування, оцінювання тощо, тобто були намічені шляхи щодо раціонального використання ілюстративного матеріалу у навчальній літературі.

У 90-х роках ХХ ст. було прийнято цілий ряд нормативних документів щодо діяльності загальноосвітньої школи та процесу підручникотворення в Україні, зокрема прийняття «Декларації про державний суверенітет України» Верховною Радою України (16 липня 1990 р.) сприяло національному відродженню державності, культури та освіти [6]. Після її ухвалення в укладанні та оформленні підручників значна увага приділялась відображенню національних особливостей життя і побуту українців [3: 327]. Склалися більш сприятливі умови для покращення ілюстрування шкільних підручників, та це були лише перші кроки у дослідженні зазначеної проблеми, і вони не завжди застосовувалися на практиці. Часто автори підручників недооцінювали і не використовували всіх можливостей ілюстрації, тому процес їх відбору не завжди опирався на наукові основи ілюстрування. Іноді розробники навчальної літератури надавали перевагу якомусь одному виду зображень, що різко знижувало якість підручника і його дидактичні можливості. Не завжди враховувалися вікові особливості дітей, для яких укладалася книга. В ілюстративному матеріалі ряду підручників відсутній зв'язок між ілюстраціями [12: 209].

Висновки і перспективи. Отже, дослідження історико-педагогічних аспектів ілюстрування шкільних підручників показує, що цей процес пов'язаний не лише з розвитком початкової книги, але і зі значними творчими пошуками щодо вирішення цієї проблеми у численних наукових працях. Навчальна ілюстрація у процесі свого розвитку – від рукопису – до сучасного підручника – хоч і не досягла повної відповідності вимогам сьогодення і все ще потребує переосмислення багатьох дидактичних, мето-

дичних та художніх аспектів, все ж таки стала мистецьким надбанням українського народу на сторінках кращих зразків вітчизняної книжності.

Аналіз теоретичних розробок науковців щодо ілюстрування шкільної навчальної літератури в контексті історико-педагогічних процесів, що відбувалися в Україні, дає змогу узагальнити існуючий науковий доробок із зазначеної проблеми, а подальші дослідження сприятимуть обґрунтуванню основних етапів еволюції ілюстративного матеріалу в навчальній книзі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бай І. Б. Педагогічні засади укладання та ілюстрування українських підручників Галичини (друга половина XIX – початок XX століття) : дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / І. Б. Бай. – Івано-Франківськ, 2005. – 232 с.
2. Бейлінсон В. Г. Арсенал образования / В. Г. Бейлінсон. – М.: Книга, 1986. – 288 с.
3. Березівська Л. Д. Реформування шкільної освіти в Україні у XX столітті: монографія / Л. Д. Березівська. – К.: Богданова А. М., 2008. – 406 с.
4. Бутнік-Сіверський Б. Принципи ілюстрування дитячої книжки / Б. Бутнік-Сіверський. – К.: Культура, 1929. – 67 с.
5. Гусева А. А. Издания кирилловского шрифта второй половины XVI века / А. А. Гусева. – М.: ИНДРИК, 2003. – 641 с.
6. Декларация про державний суверенітет України (16.07.1990) // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР). – К.: 1990. – С. 429. – № 31.
7. Демосфенова Г. Л. Как иллюстрируется книга / Г. Л. Демосфенова. – М.: изд. академии художеств СССР, 1961. – 64 с.
8. Закон про зміцнення зв'язку школи з життям і про дальший розвиток системи народної освіти в Українській РСР. – К.: Рад. шк., 1959. – 26 с.
9. Запаско Я. П. Орнаментальне оформлення української рукописної книги / Я. П. Запаско. – К.: вид-во Акад. наук УРСР, 1960. – 183 с.
10. Зуев Д. Д. Школьный учебник / Д. Д. Зуев. – М.: Педагогика, 1983. – 239 с.
11. Кодлюк Я. П. Теорія і практика підручникотворення в початковій освіті : підруч. для магістрантів та студ. пед. ф-тів / Я. П. Кодлюк. – К.: Наш час, 2006. – 368 с.
12. Попков А. В. Дидактические основы иллюстрирования учебников средней общеобразовательной политехнической школы (на мат. учебн. истор. и географ. для V-VII классов сред. школы): дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / А. В. Попков. – Х., 1959. – 376 с.
13. Попков А. В. Из истории иллюстрирования школьных учебников / А. В. Попков // Проблемы школьного учебника. – М.: Просвещение, 1978. – Вып. 6. – С. 197-210.
14. Постанови партії та уряду про школу. – К. – Харків: Рад. шк., 1947. – 152 с.
15. Фриз В. Історія кириличної рукописної книги в Україні / В. Фриз. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 188 с.

УДК 728.2

Борис СЛАЖНЄВ,
аспірант Національної академії
образотворчого мистецтва і архітектури,
м. Київ, Україна

ДЕКОРАТИВНО-ХУДОЖНЯ ПЛАСТИКА СУЧАСНОЇ ЖИТЛОВОЇ АРХІТЕКТУРИ

Слажнєв Б. Б. Декоративно-художня пластика сучасної житлової архітектури. Стаття присвячена встановленню основних чинників формування декоративно-художньої пластики сучасних багатоповерхових житлових будинків та їх класифікації за характерними ознаками. Проаналізовані та класифіковані чинники формування пластичних властивостей житла такі як: природні, функціональні, містобудівні, економічні естетичні, соціальні, конструктивні та типологічні. У результаті вони розділені на дві групи за характерними ознаками: загальні та безпосередні. Загальні у свою чергу можна розділити на дві підгрупи: об'єктивні та суб'єктивні.

Ключові слова: декоративно-художня пластика, сучасне житло, чинники формоутворення.

Слажнєв Б. Б. Декоративно-художественная пластика современной жилищной архитектуры. Статья посвящена установлению основных факторов формирования декоративно-художественной пластики современных неиндивидуальных многоэтажных жилых домов и их классификации по характерным признакам. Проанализированы и классифицированы факторы формирования пластических свойств жилья такие как: природные, функциональные, градостроительные, экономические, эстетические, социальные, конструктивные и типологические. В результате они разделены на две группы по характерным признакам: общие и непосредственные. Общие в свою очередь можно разделить на две подгруппы: объективные и субъективные.

Ключевые слова: декоративно-художественная пластика, современное жилье, факторы формообразования.

Slazhnyev B.B. Artistic decorative plastic of modern residential architecture.

Background. In recent years, there has been an increasing interest in the role of high-quality multi-storey housing in today's world is one of the key positions.

Objectives. The objectives of this study are to determine the major factors of shaping of the artistic-decorative plastic of modern apartment buildings surfaces and their classification characteristics.

Methods. So far this method was been applied to

Results. The results of the research support the idea that the factors of forming plastic housing properties are divided into two groups according to their characteristic features: general and direct. General, in turn, can be divided into two groups: objective and subjective.

Conclusions. The present results are significant in analyzing and classifying the factors of forming plastic housing properties such as natural, functional, urban, economic, aesthetic, social, structural and typological.

Keywords: artistic-decorative plastic, modern apartment buildings, factors of forming.